

PUUKUJANTEIDEN EKOSYSTEMI- PALVELUIDEN ARVIOINTI ERI KATURATKAISUILLA

KAUPUNKIPUIDEN EKOSYSTEEMIPALVELUT – LUONTO-HYÖTYJÄ KAUPUNKIEN SINIVIHERRAKENTEESTA

Kaupunkiympäristön siniviherrakenne – kaupungin kasvullisten luonto-elementtien, kuten puistojen, katupuiden, pihojen viherrakenteiden, avovesiuomien ja lampien – muodostama verkosto tuottaa kaupungissa ihmisille monenlaisia hyötyjä, joita kutsutaan ekosysteemipalveluiksi.

EKOSYSTEEMIN TUOTANTOPALVELUT

Tuotantopalvelut ovat aineellisia tuotteita, joita ihminen saa luonnosta, esimerkiksi luonnosta saatavat raaka-aineet, ravinto sekä vesi.

EKOSYSTEEMIN YLLÄPITO- JA SÄÄTELYPALVELUT

Ylläpitävät ja säätelevät ekosysteemipalvelut ovat luonteeltaan luonnonprosesseja, jotka nimensä mukaisesti säätelevät ja ylläpitävät ekosysteemien toimintoja siten, että elämälle suotuisat olosuhteet maapallolla säilyvät. Näistä ekosysteemipalveluista ylläpitävät ekosysteemipalvelut, kuten ravinteiden kierto, yhteyttäminen ja luonnon monimuotoisuus ovat elintärkeitä perusprosesseja ekosysteemien ja ihmisten kannalta. Emme tulisi toimeen myöskään ilman monia säätelevä palveluita, jotka toiminnallaan turvaavat meille esimerkiksi puhdasta vettä ja kasvien pölytystä. Säätelevä palveluihin kuuluvat myös mm. hiilenkierto, eroosion torjunta sekä ravinteiden pidätykset.

EKOSYSTEEMIN AINEETTOMAT PALVELUT

Aineellisten tuotteiden ja luonnonprosessien lisäksi luonto tarjoaa meille myös aineettomia hyötyjä, joita kutsutaan kulttuuripalveluiksi. Virkistäytyminen luonnossa, kauniin luontonäkymän tuoma mielihyvä, luonnon tarkkailun tuoma ilo ja luonnosta oppiminen ovat esimerkkejä luonnon kulttuurisista ekosysteemipalveluista.

Kuva 1. Ekosysteemipalvelut jaotellaan kansainvälisen CICES -luokittelujärjestelmän mukaan tuotantopalveluiksi, säätelevä- ja ylläpitopalveluiksi ja kulttuuripalveluiksi.

PUIDEN EKOSYSTEEMIPALVELUT

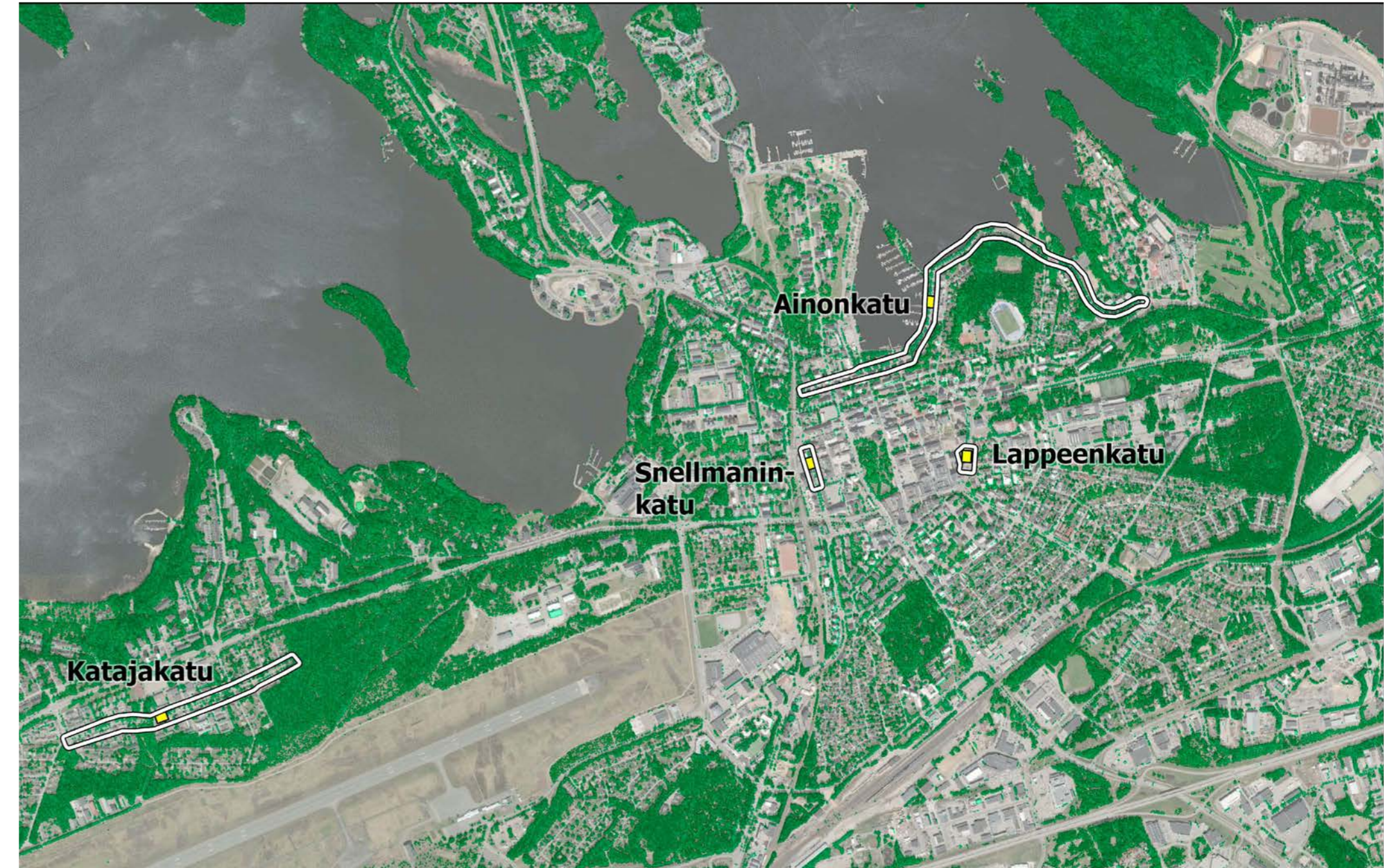
Kaupunkiympäristön puut tuottavat rakennetussa ympäristössä monia ekosysteemipalveluita. Lappeenrannan keskustassa puiden tuomat hyödyt liittyvät erityisesti kulttuuripalveluihin, kuten viihtyisään ja houkuttelevaan kaupunkikuvaan, arvokkaiden kulttuuriympäristöjen piirteiden turvaamiseen, virkistäviin viheralueisiin ja vehreisiin kaupunkinäköymiin. Tämän ohella kaupunkipuustoon liittyy kuitenkin myös säätelevä- ja ylläpitopalveluita, kuten katu-, puisto- ja pihapuiden vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja pölytykseen sekä viheralueiden ja puuston kaupunkialueiden läpäisemättömien pintojen määrää vähentävä vaikutus ja tähän liittyvä veden luontaisen kierron tukeminen.

Kaupunkipuiden merkitys luonnon monimuotoisuudelle liittyy kaupunkien jalopuiden toimimiseen monen eliöryhmän lajeille merkittävänä jalopuumetsiä korvaavina elinympäristöinä. Tämä tulisikin ottaa aiempaa laajemmin huomioon kaupunkipuiden hoidossa ja puiden uudistamista pohdittaessa. Esimerkiksi kaadettujen kookkaiden jalopuurunkojen sijoittaminen sopiviin paikkoihin maapuiksi turvaisi osaltaan puustoon liittyvää lajistoa. Myös puuston kuolleiden oksien sekä lehtikarikkeen käsittelyyn sekä puustoisten puistojen nurmipintojen hoitoon liittyy luonnon monimuotoisuutta edistäviä mahdollisuuksia.

PAIKKATIETOPOHJAINEN KATUPUUTARKASTELU

Lappeenrannan viiden erityyppisen kadun puustoa tarkasteltiin paikkatietopohjaisesti. Tarkasteltavina katuina olivat Ainonkatu (erityisesti Halkosaaren eteläpuolinen osa), Lappeenkatu välillä Armilankatu-Villimiehenkatu, Snellmaninkatu välillä Oksasenkatu-Valtakatu, Katajakatu sekä Karjakatu. Karjakatua ei kuitenkaan voitu vielä tarkastella paikkatietojen avulla, koska katu on vasta suunnitteluvaiheessa.

Aluksi katuosia tarkasteltiin yleispiirteisesti ja tavoitteena oli hahmottaa ja jäsentää katujen puuston peruspiirteet ja katuosien puuston erot sekä puuston merkitys ekosysteemipalvelujen näkökulmasta. Tämän jälkeen kultakin kadulta tarkasteltiin yhtä leikkauskohtaa pienipiirteisemmin maanmittauslaitoksen 5-p laserkeilausaineiston avulla. Pistepilven avulla määritettiin erityisesti puuston latvusala.

Kuva 2. Paikkatietopohjaisen katupuutarkastelun kohteet ja leikkauskohdat (keltaisella)

**TARKASTELUUN
VALITTUJEN
KATUJEN
YLEISPIIRTEINEN
KATUPUUTARKASTELU**

AINONKATU

Ainonkadun varrella kasvava puusto muodostuu erityyppisistä osista ja tarjoaa siten kadun eri osissa myös hieman erilaisia ekosysteemipalveluita.

Kadun länsipäässä – Yhdyskadulta Kipparinkadulle ulottuvalla alueella puustolla on merkitystä alueen viihtyisyyden ja virkistävyiden näkökulmasta sekä osana arvokasta kulttuuriympäristöä. Yhdyspuiston kulmassa ja reunassa kookkailla lehmuksilla voi olla merkitystä myös jalopuulajistolle. Katuosan länsiosassa puusto pehmentää ja jäsentää rakennettua ympäristöä ja on olennainen osa Ainonkadun ja Kauppakadun kulmassa sijaitsevaa arvokasta kauppiastalojen kokonaisuutta. Sen sijaan Kauppakadun ja Kipparinkadun välillä puustoa ei suljetumman kaupunkirakenteen vuoksi ole juurikaan näkyvissä, mutta katualueisiin rajautuu muutamia sisäänkäyntien yhteyteen toteutettuja viherrakenteita.

Viihtyisyys
Virkistys
Kulttuuriympäristö
Jalopuulajisto
Pehmentää
Jäsentää
Kaupunkitilan muodostus

Kuva 3. Ainonkadun länsiosa ja Rantapuisto

Kipparinkadulta Halkosaaren pohjoispuolelle ulottuvalla katuosalla katupuusto ja Rantapuisto muodostavat puustoisien ja kulttuuri-historiallisesti arvokkaan kokonaisuuden. Puusto on kookasta ja iäkästä ja muodostuu puistopuista sekä kadunvarren lehmuksista ja hopeapajuista. Tällä katuosalla kaupunkipuiden ekosysteempipalvelut liittyvät erityisesti kulttuuriympäristöarvoihin, virkistykseen, näkymiin, elinympäristöjen tarjontaan sekä pienilmaston säätelyyn.

Rantapuisto eli Kasinon puisto on yksi kaupungin merkittävimmistä puistoista ja se on osa Lappeenrannan linnoitus ja varuskuntakaupungin RKY-alueita. Pienilmaston säätelyn osalta kaupunkiympäristön puusto ja erityisesti puistojen, kuten Rantapuiston, puusto vaikuttaa esimerkiksi kuumana kesäpäivänä selvästi ympäristön lämpötilaa alentavasti. Puusto myös varjostaa paahteelta ja luo miellyttäviä paikkoja oleskelulle. Ainonkatuun liittyvä Rantapuisto myös huokoistaa läpäisevänä kasvi- peitteisenä ympäristönä muutoin kovista, läpäisemättömistä pinnoista muodostuvaa kaupunkiympäristöä.

Rantapuistosta itään oleva pääosin hopeapajuista muodostuva puukujanne on puolestaan kaupunkikuvallisesti merkittävä. Katuosan kookkaalla puustolla voi olla merkitystä myös elinympäristöjen tarjoajana, ja lisäksi esimerkiksi hopeapaju on hyvä kevään ja alkukesän kasvi mehiläisille. Puustoa uusittaessa olisi hyvä tutkia mahdollisuuksia sijoittaa kaadettavien puiden runkoja maapuiksi sopiville alueille muualla – esimerkiksi Myllysaarella ja/tai Halkosaarella, jossa nykyisinkin kasvaa hopeapajuja.

Kulttuuriympäristö
Näkymät
Elinympäristöt
Kaupunkikuva
Monilajisuus
Eliöstö (lahopuut)

Puustoisuus
Kulttuuriympäristö
Virkistys
Näkymät
Elinympäristöt
Pienilmasto
Viilennys kesällä
Varjostus
Oleskelu
Kaupunkikuva
Monilajisuus
Eliöstö (lahopuut)

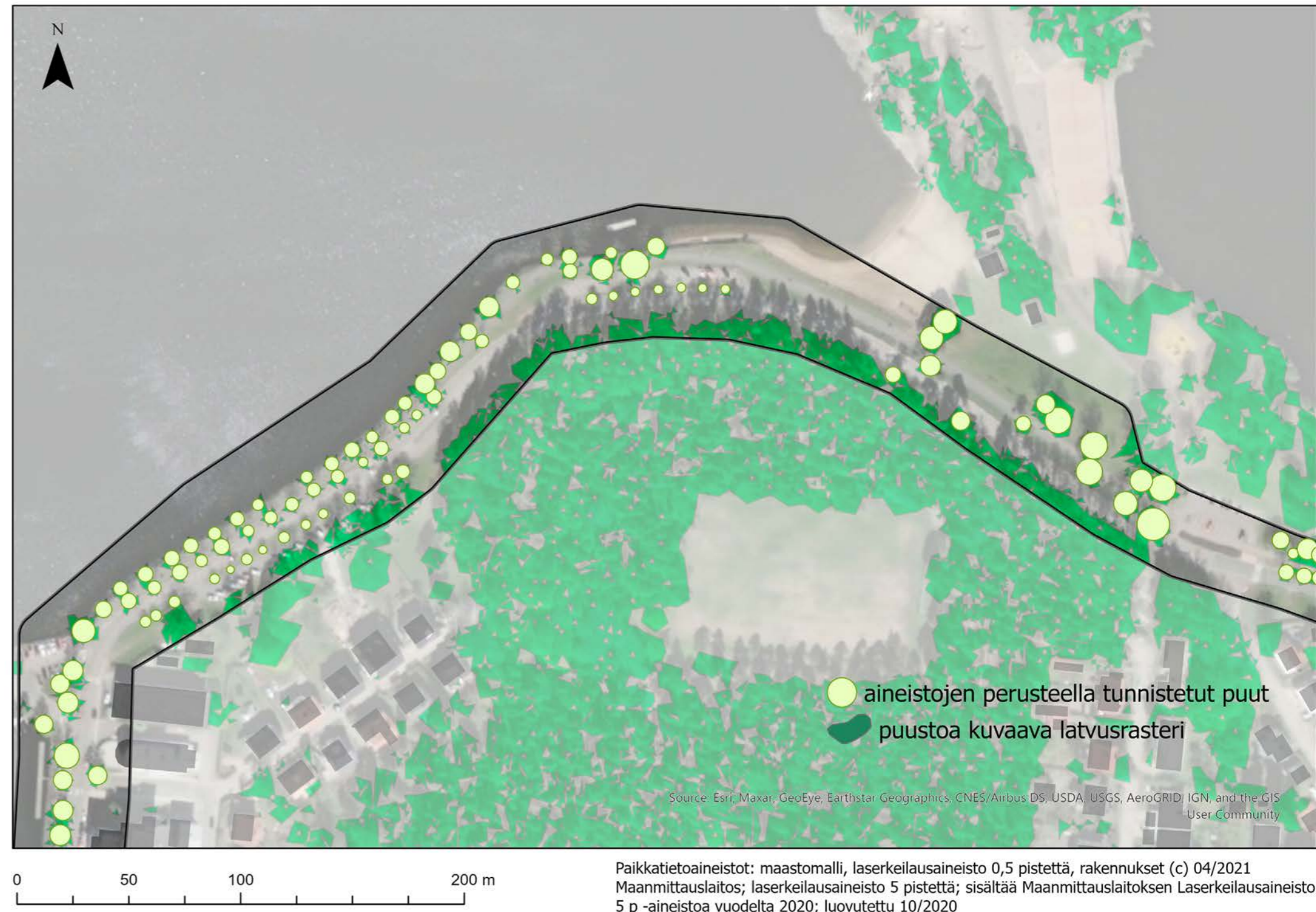
Kuva 4. Ainonkatu Halkosaaresta etelään

Halkosaaresta Myllysaareen ulottuvalla Ainonkadun katuosalla länsiosassa puustokujanne on yhtenäinen ja muodostuu hopeapajuista. Myllysaarta lähestyttäessä kujannemaisuus häviää ja puulajisto muuttuu. Katualueen tuntumassa on mm. maisemallisesti arvokkaita kookkaita mäntyjä. Puuston tarjoamat ekosysteemipalvelut liittyvät erityisesti liikenneympäristön viihtyisyyteen sekä näkymiin.

Näkymät
Kaupunkikuva
Viihtyisyys
Liikenneympäristö

Kuva 5. Ainonkatu Myllysaaren reuna

Myllysaarenpolulta Imatrantien alkuun olevalla katuosalla katupuut kasvavat erotuskaistalla ja muodostavat yhtenäisen lehmuskujanteen koko katuosalle. Myös tällä katuosalla puuston tarjoamat ekosysteemipalvelut liittyvät liikenneympäristön viihtyisyyteen ja katunäkymiin, mutta paikoin katupuustolla voi olla merkitystä myös puustoisten yhteyksien yhteyspuina metsäalueiden välillä.

Näkymät
Viihtyisyys
Liikenneympäristö
Puustoiset yhteydet

Kuva 6. Ainonkatu itäosa

SNELLMANINKATU – VÄLILLÄ OKSASENKATU-VALTAKATU

Katuosan rakennuskanta muodostuu erityyppisistä ja eri aikakausille sijoittuvista rakennuksista. Energian korttelissa kadun länsipuolella on rinnakkain uusi 6-kerroksinen asuinkerrostalo ja 1900-luvun alun puutalo (asemapäällikön talo). Vastaavasti kadun itäpuolella Kinnusen jugend-talo 1900-luvun alusta on saanut vierelleen uudisrakennuksen. Tällaisessa ajallisesti kerroksellisessa ympäristössä katupuustolla voidaan jäsentää ja yhtenäistää katutilaa. Katualueen kapeus ja tarve kadun rakenteisiin sijoitettaville infraverkostoille voi kuitenkin käytännössä rajoittaa mahdollisuuksia katupuiden sijoittamiselle.

Nykyisellään katuosalla olevan puuston tarjoamat ekosysteemipalvelut liittyvät viihtyisän liikenneympäristön luomiseen ja vanhemman rakennuskannan osalta myös puuston merkitykseen Lappeenrannalle luonteenomaisen kulttuuriympäristön keskeisenä piirteenä.

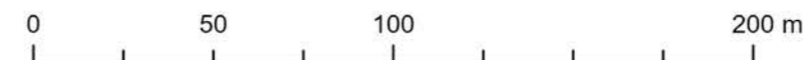
Kaupunkikuva
Viihtyisyys
Näkymät
Kulttuuriympäristö

LAPPEENKATU – VÄLILLÄ ARMILANKATU-VILLIMIEHENKATU

Lappeenkatu on yksi keskustan keskeisistä liikenneväylistä. Katualueita on viime vuosina uudistettu siten, että Armilankadun ja Villimiehenkadun välillä katuosa on molempiin suuntiin kaksikaistainen ja kaistojen välille on tullut välikaista. Katupuina olevat lehmukset on sijoitettu välikaistalle. Katuosan länsipuolella on pieni – myös hiljattain uudistettu - kolmiomainen puistoalue (rotarypuisto), jossa on muutamia suurikokoisia puita. Myös puistikon reunassa sijaitseva jalankulun ja pyöräilyn reitti on erotettu puustoisella erotuskaistalla ajoneuvoliikenteestä. Katualue on siten hyvin jäsenetty. Puuston kasvaessa alueelle muodostuu selvästi kujannemainen katuosa. Katuosalla ja puistikossa olevan puuston tarjoamat ekosysteemipalvelut liittyvät etupäässä viihtyisään liikenneympäristöön, mutta pienellä puistikolla on alueella myös merkitystä asuin ympäristön viihtyisyyden näkökulmasta helposti saavutettavana korttelipuistona.

Viihtyisä liikenneympäristö
Helposti saavutettava korttelipuisto

Kuva 7. Snellmaninkatu ja Lappeenkatu

Paikkatietoaineistot: maastomalli, laserkeilausaineisto 0,5 pistettä, rakennukset (c) 04/2021
Maanmittauslaitos; laserkeilausaineisto 5 pistettä; sisältää Maanmittauslaitoksen Laserkeilausaineisto 5 p -aineistoa vuodelta 2020; luovutettu 10/2020

KATAJAKATU

Katajakatu on asuntokatu Lappeenrannan ydinkeskustan länsipuolella Kourulassa. Kadunvarren rakennuskanta muodostuu pääosin pienkerrostaloista, rivitaloista sekä omakotitaloista. Katuosan keskivaiheilla katualue sivuaa metsäisiä puistoalueita (Nurmelanpuisto ja Raitapuisto). Kadunvarren rakennukset, kasvillisuus ja pysäköinti- ja kenttäalueet muodostavat vaihtelevan puutarhamaisen ympäristön. Katupuustolla ja siihen liittyvällä pihapuustolla on tämänkaltaisessa ympäristössä merkitystä erityisesti viihtyisän liikkumis- ja asuin ympäristön luomisessa. Metsäalueiden kohdalla katupuilla on vaikutusta myös puustosiin näkyisiin. Puutarhamaisella ympäristöllä on näiden ohella merkitystä myös elinympäristöjen tarjonnan näkökulmasta. Monilajinen ja erikokoisesta kasvillisuudesta muodostuva kasvipeite voi Katajakadun kaltaisilla puutarhamaisilla kaduilla tarjota korvaavia elinympäristöjä mm. jalojen lehtipuiden eliöryhmille. Tätä voidaan tukea mm. monipuolisella lajistolla sekä vaalimalla alueella lahopuita – esimerkiksi sijoittamalla kaadettujen puiden runkoja sopiville puistoalueille maapuiksi.

Viihtyisä liikkumis- ja asuin ympäristö

Puustoiset näkymät

Elinympäristöt

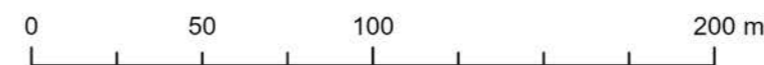
Monilajinen – ja kokoinen kasvillisuus

Korvaavia / täydentäviä elinympäristöjä esim. jalojen lehtipuiden eliöstölle.

Monipuolinen lajisto

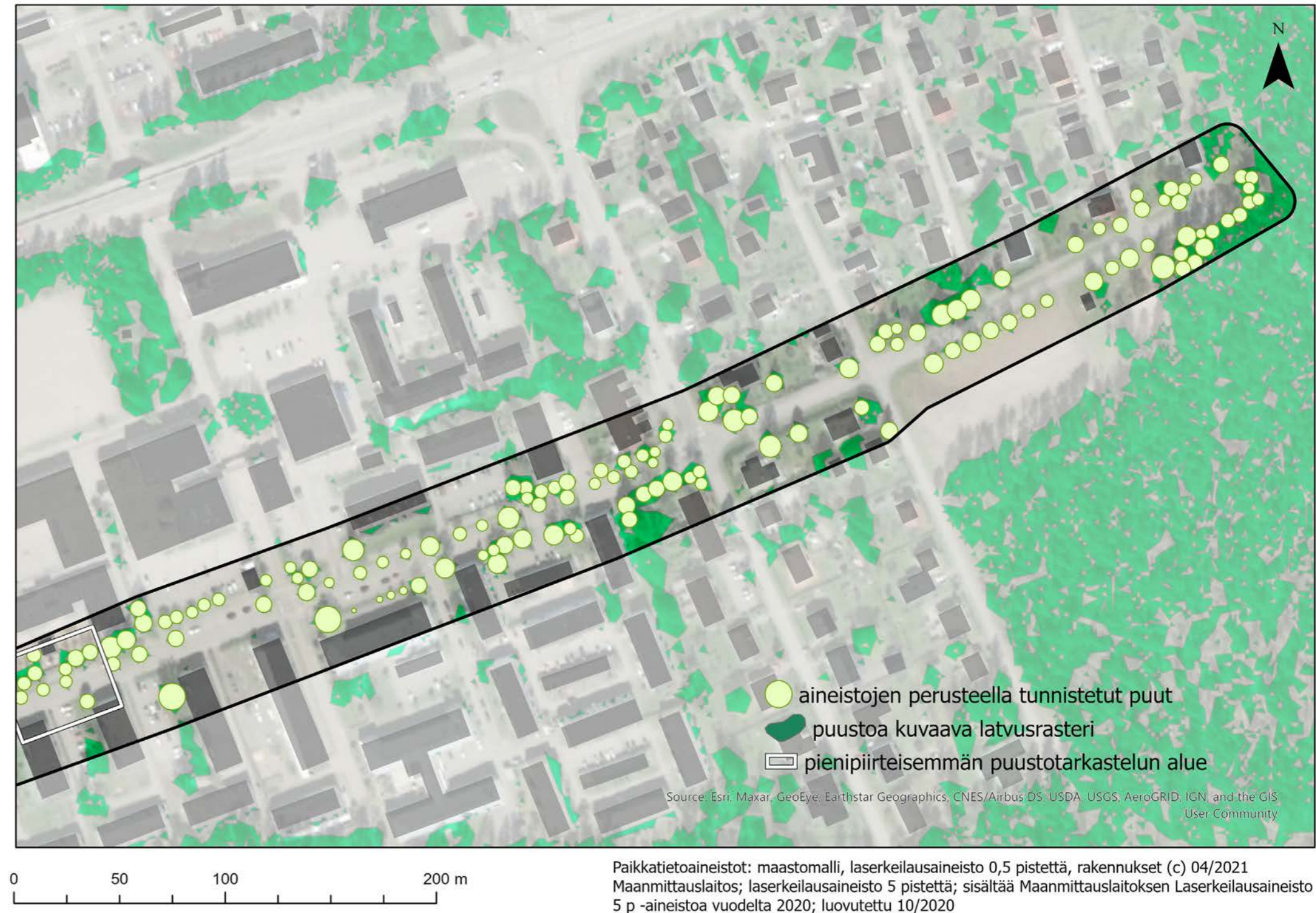
Elinympäristöjen tukeminen lahopuilla.

Kuva 8. Katajakatu länsiosa

Paikkatietoaineistot: maastomalli, laserkeilausaineisto 0,5 pistettä, rakennukset (c) 04/2021
Maanmittauslaitos; laserkeilausaineisto 5 pistettä; sisältää Maanmittauslaitoksen Laserkeilausaineisto 5 p -aineistoa vuodelta 2020; luovutettu 10/2020

Kuva 9. Katajaku itäosa

LEIKKAUSKOHTIEN PUUSTOTARKASTELU

Tarkastelussa mukana olevien katujen puustoa arvioitiin yleispiirteisen tarkastelun jälkeen valituilta leikkauskohdilta. Tarkastelu perustui maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistoon (5 p -aineisto vuodelta 2020, luovutettu 10/2020). Puiden latvukset rajattiin pistepilviaineiston piirteiden perustella ja kuvaotteet kultakin tarkastelukohdalta esitetään seuraavassa kuvassa. Tarkasteltavat kadut ovat luonteeltaan erilaisia ja latvusalojen vertailtavuuden vuoksi leikkauskohdilta määritettiin puiden lukumäärä ja latvusala 50 m x 40 m kokoiselta alalta. Tulokset on esitetty kuvissa ja alla olevassa tekstissä.

Ainonkatu on esimerkki keskustan kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta alueesta, jolla puusto on kookasta ja katu ympäristön puustokujanne sijoittuu kadun ja pyöräily-/kävelyreitien välikaistalle.

Varsinaisten katupuiden (hopeapajut) pituus on leikkauskohdassa n. 13,5 m, latvuksen leveys n. 11 m ja latvuksen alaraja on n. 4,3 m korkeudella.

Lappeenkatu on esimerkki keskeisestä keskustan liikenneväylästä. Katualue on uusittu hiljattain ja erotus- ja välikaistoille on istutettu katupuita, jotka ovat vielä nykyisin pienikokoisia. Vieressä on pieni puistoalue, jossa on muutamia kookkaampia puita.

Varsinaisten katupuiden (puistolehmut) pituus on leikkauskohdassa hieman vaihdellen n. 4 m ja latvuksen leveys n. 3 m.

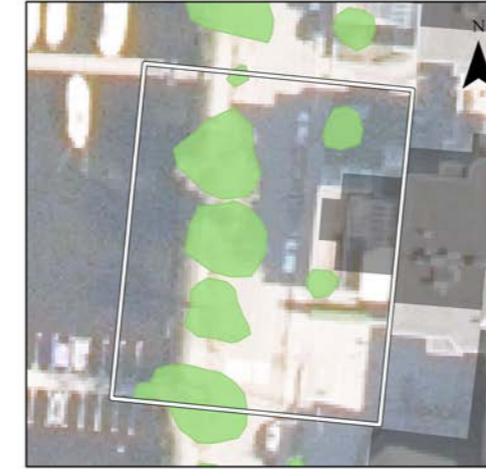
Snellmaninkatu on esimerkki keskustan muutosalueesta, jossa rakennuskanta muodostuu eri aikakausille sijoittuvista ja kooltaan ja käyttötarkoitukseltaan erilaisista rakennuksista. Katualue on kapea, mutta puusto on tärkeä jäsentävä ja viihtyisyyttä luova elementti tämänkaltaiselle katuosalle.

Varsinaisten katupuiden (puistolehmut) pituus on leikkauskohdassa n. 9,5 m, latvuksen leveys n. 5,8 m ja latvuksen alaraja on arviolta n. 4 metrin korkeudella.

Katajakatu on esimerkki asuinalueen pääkadusta. Kadun varrella on vaihtelevasti rivitalo-, omakotitalo- ja kerrostaloasutusta sekä palveluita. Puusto on vaihtelevaa ja muodostuu katupuiden ohella pihapuustosta.

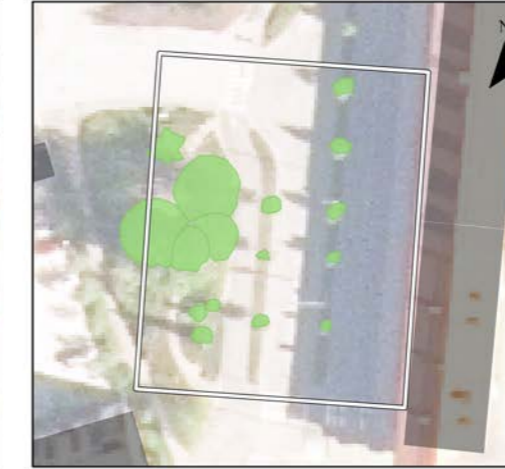
Varsinaisten katupuiden (vaahterat) pituus on leikkauskohdassa n. 7,5 m, latvuksen leveys n. 6,0 m ja latvuksen alaraja on arviolta n. 2,5 metrin korkeudella.

Ainonkatu - kulttuurihistoriallinen arvokatu

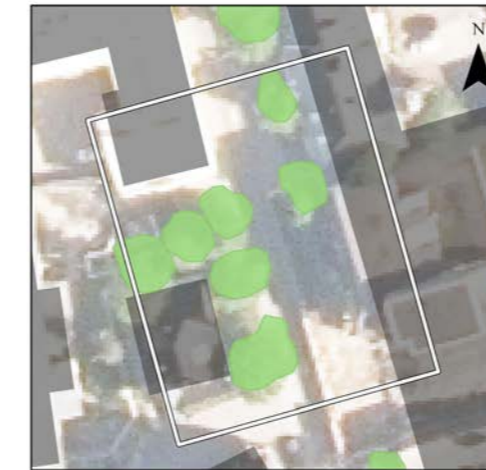
Ainonkatu - 40 m x 50 m tarkastelualue
puita 7 kpl, latvusala n. 410 m²

Lappeenkatu - keskustan keskeinen liikenneväylä

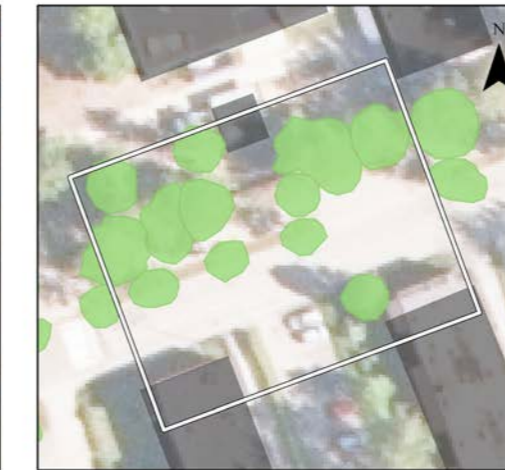
Lappeenkatu - 40 m x 50 m tarkastelualue
puita 16 kpl, latvusala n. 235 m²

Snellmaninkatu - keskustan muutosalueen monikäyttöinen katu

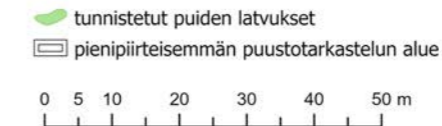
Snellmaninkatu - 40 m x 50 m tarkastelualue
puita 7 kpl, latvusala n. 335 m²

Katajakatu - asuinalueen pääkatu

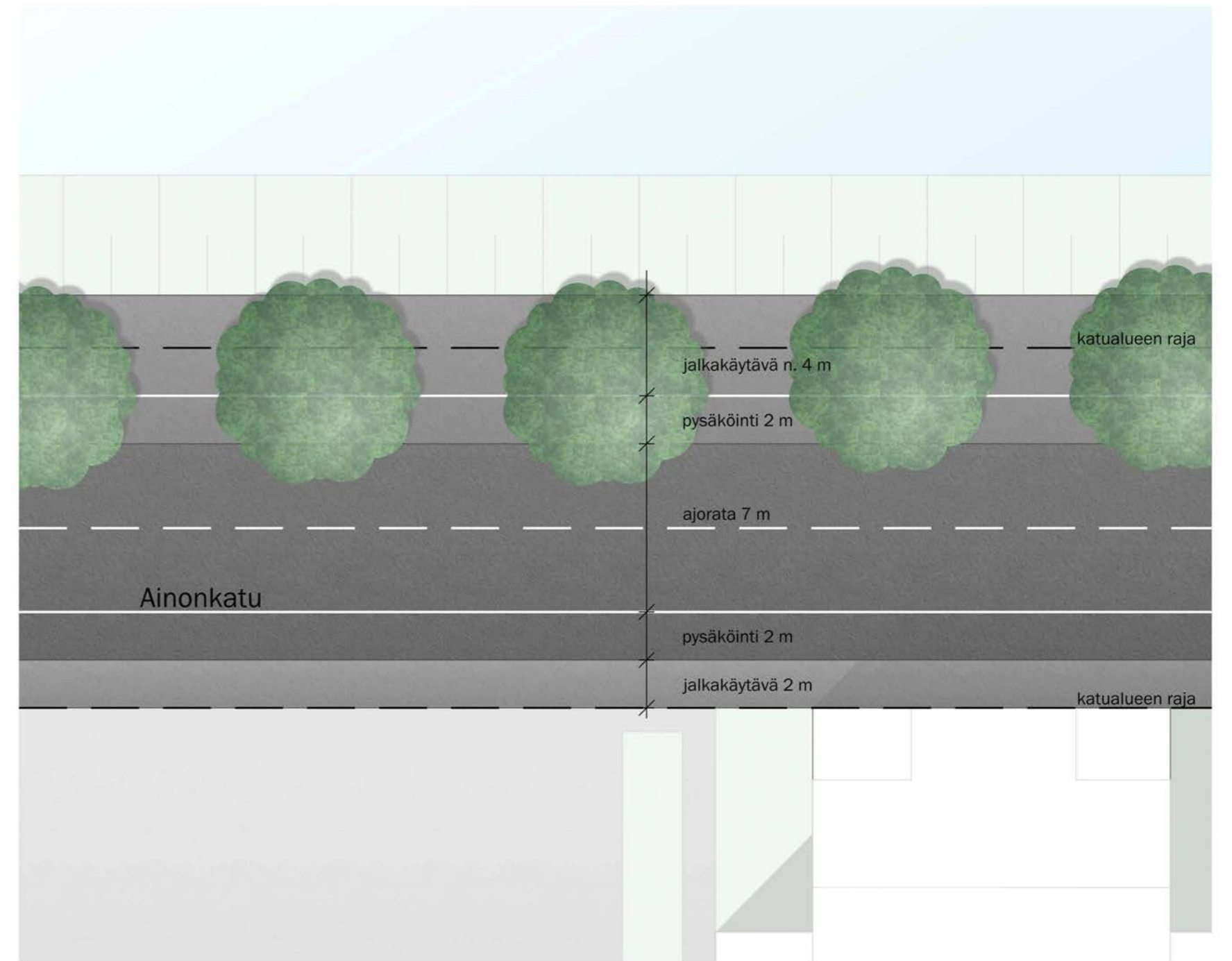
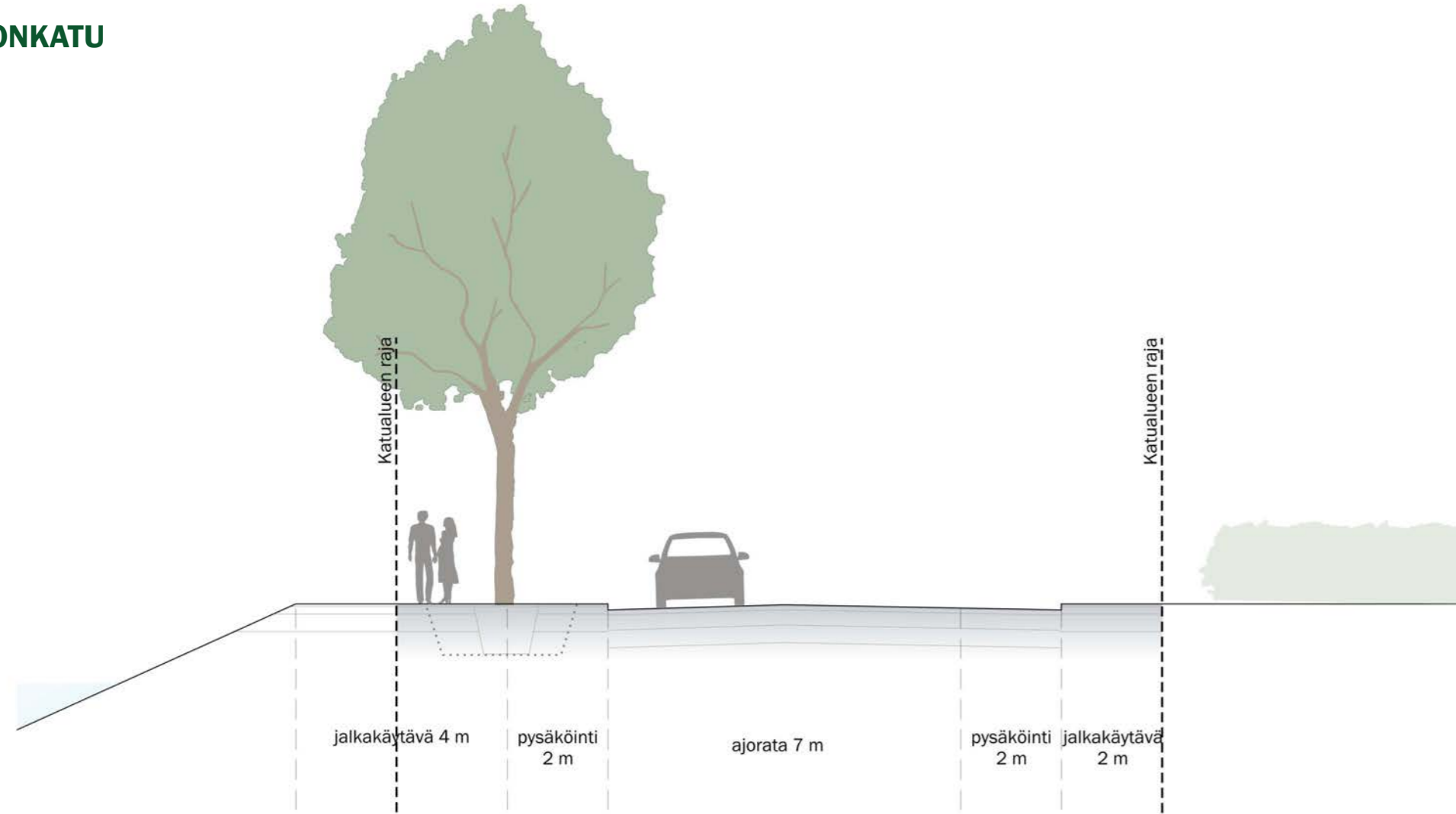
Katajakatu - 40 m x 50 m tarkastelualue
puita 15 kpl; latvusala n. 600 m²

Paikkatietoaineistot: ilmakuva ja maastomalli (c) 05/2021
Maanmittauslaitos; laserkeilausaineisto: sisältää maanmittauslaitoksen Laserkeilausaineisto 5 p-aineistoa vuodelta 2020, luovutettu 10/2020

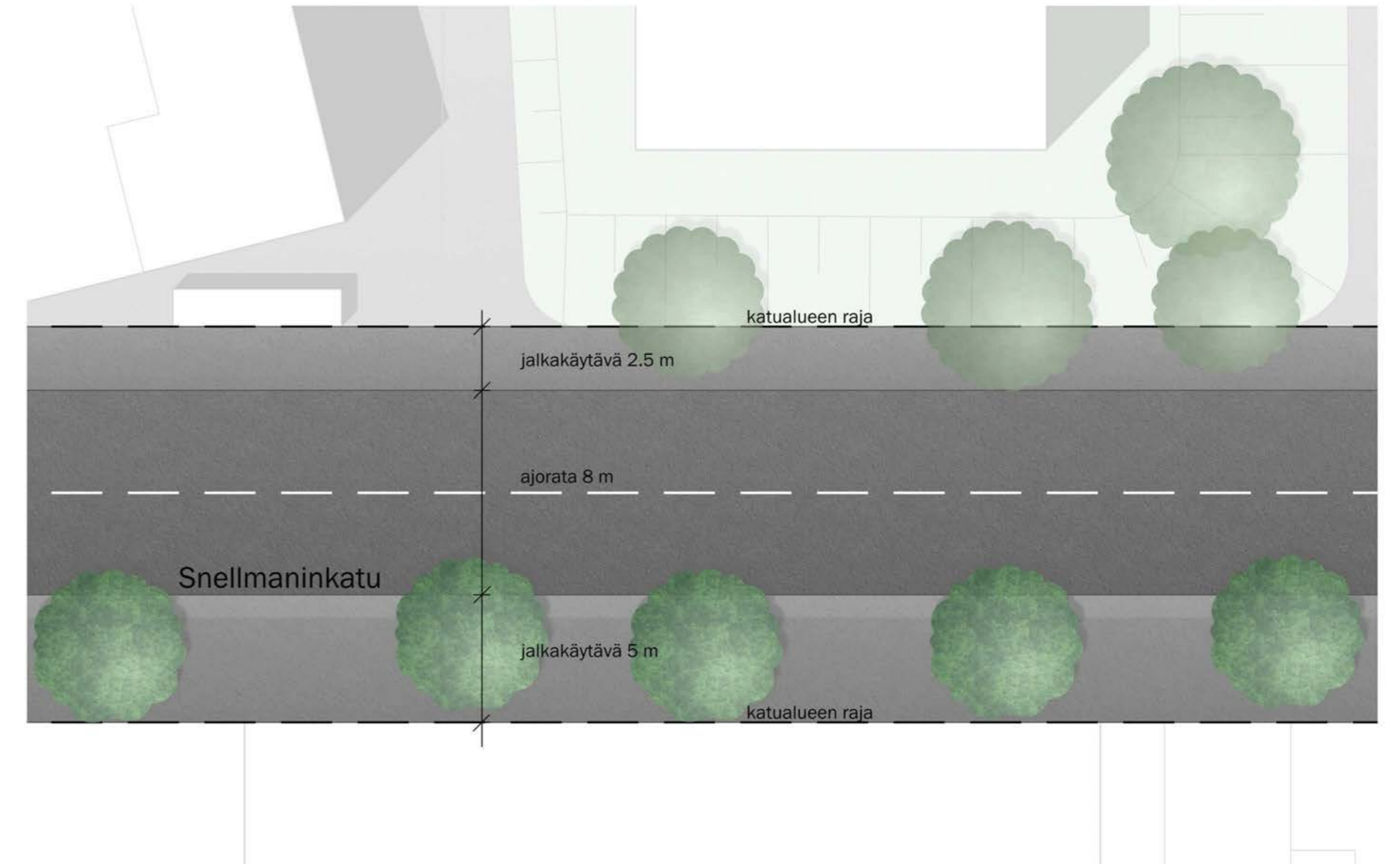
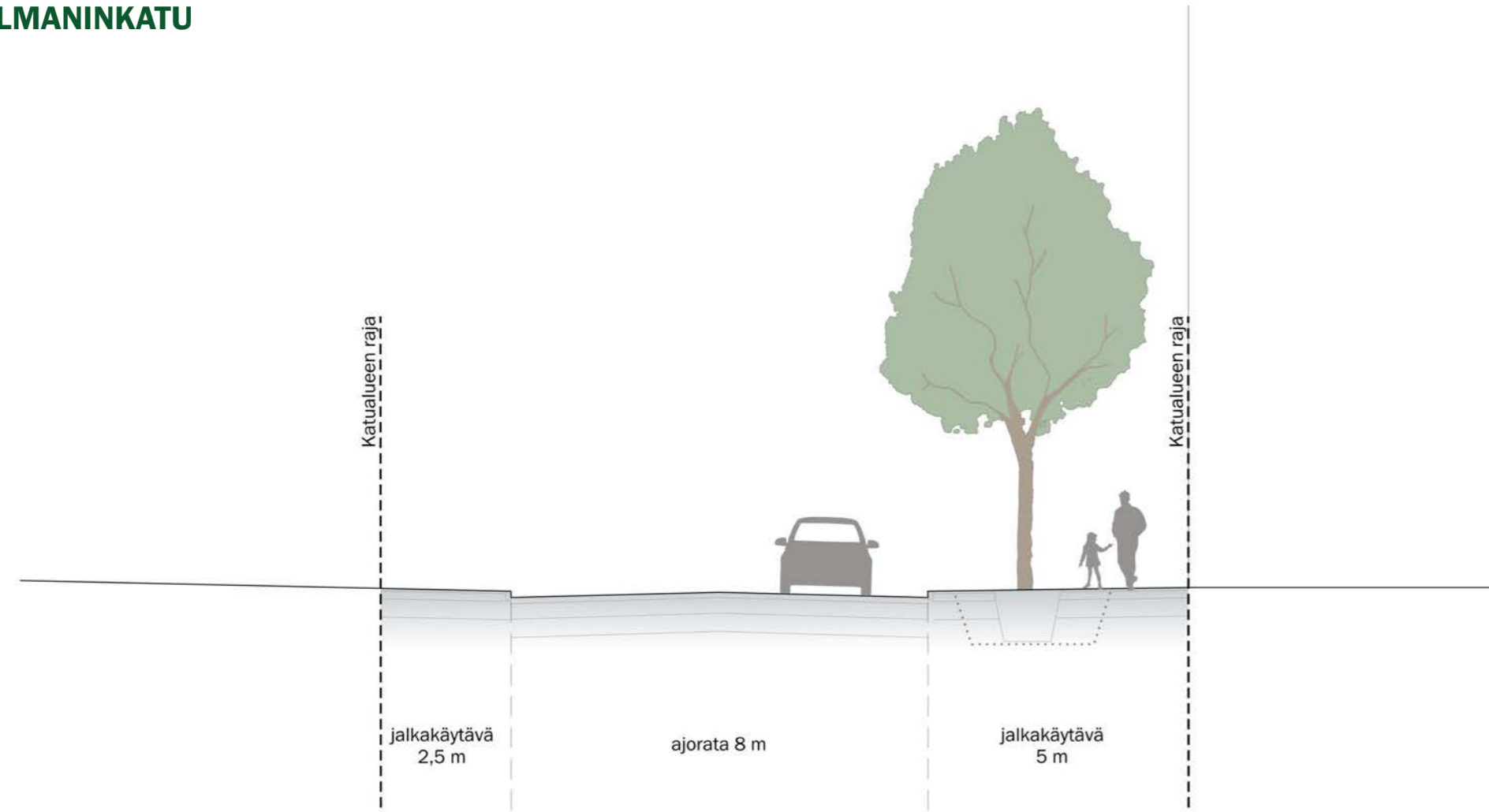
Kuva 10. Leikkauskohtien puustotarkastelu

AINONKATU

	Aionkatu	Snellmaninkatu	Lappeenkatu	Karjakatu	Katajakatu	
Puulaji	hopeasalava	puistolehmus	puistolehmus	koivu	vaahtera	
Kasvualustan leveys (m)	1	1	2	3	1	
Kasvualustan syvyys (m)	1	1	1	1	1	
Latvuksen koko (m)	10	6	4	-	4	
Puukujanteen ikä (v)	>80	>80	10	-	35	(taulukon luvut ovat arvioita)

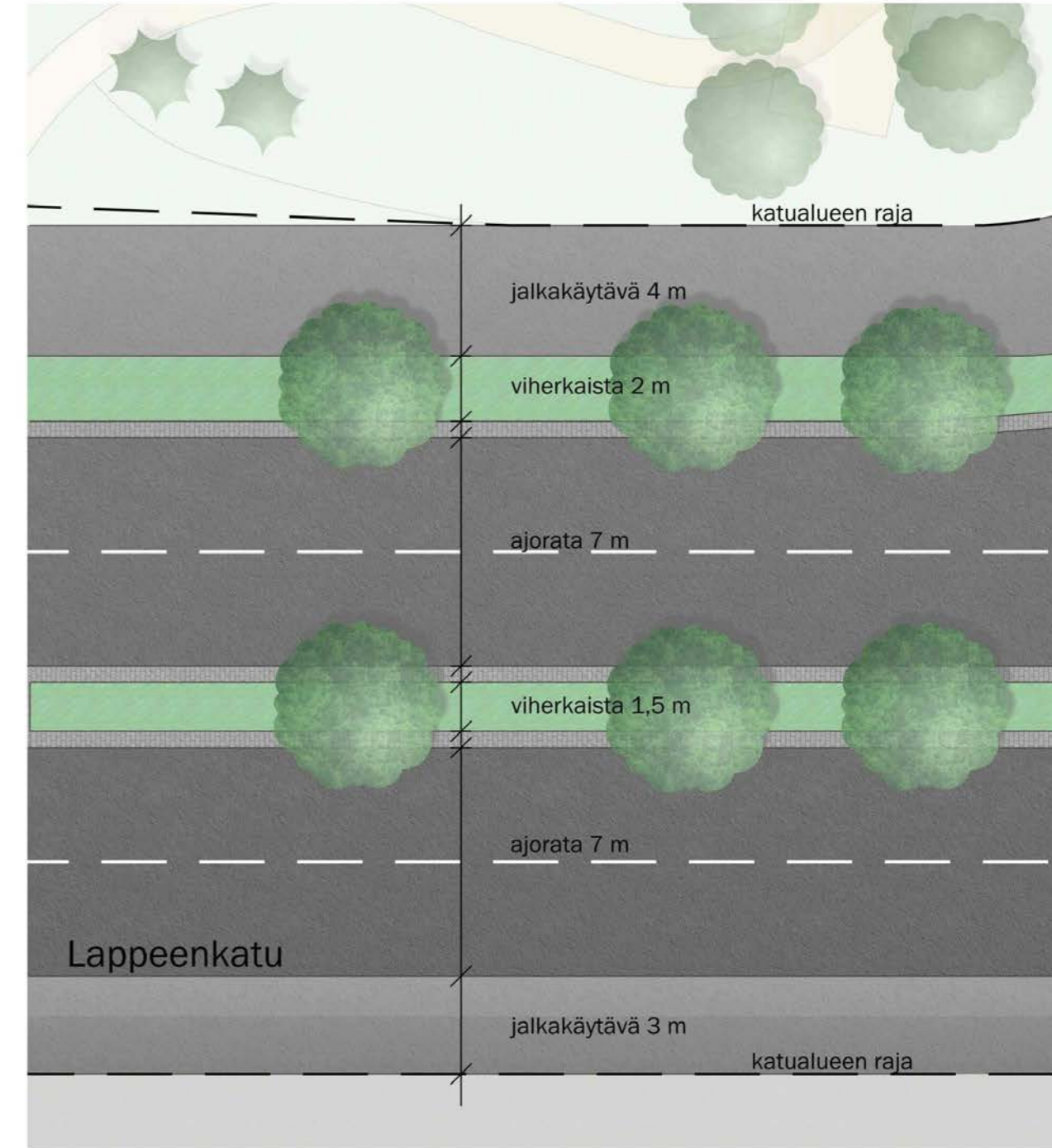
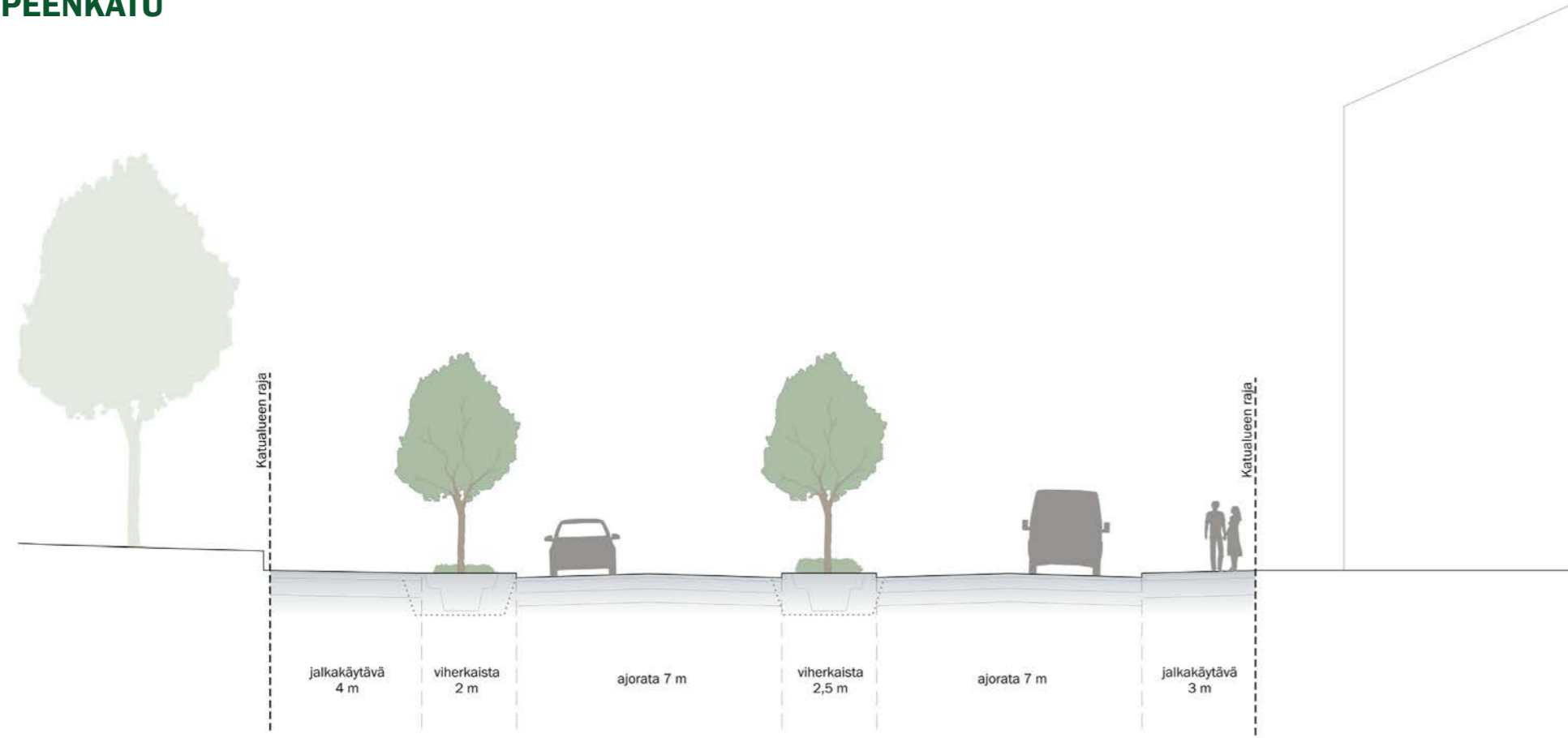
SNELLMANINKATU

	Ainonkatu	Snellmaninkatu	Lappeenkatu	Karjakatu	Katajakatu
Puulaji	hopeasalava	puistolehmus	puistolehmus	koivu	vaahtera
Kasvualustan leveys (m)	1	1	2	3	1
Kasvualustan syvyys (m)	1	1	1	1	1
Latvuksen koko (m)	10	6	4	-	4
Puukujanteen ikä (v)	>80	>80	10	-	35

(taulukon luvut ovat arvioita)

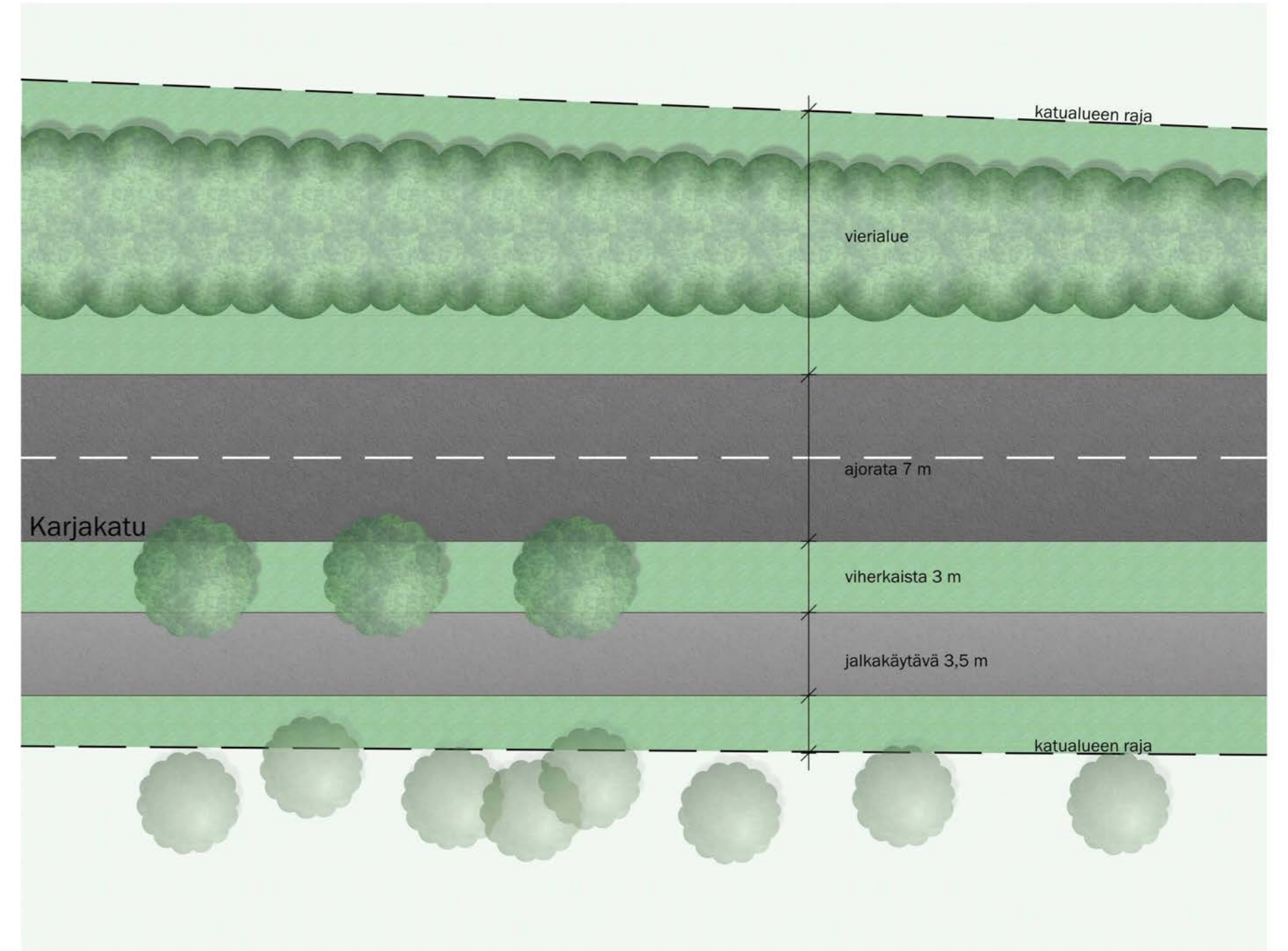
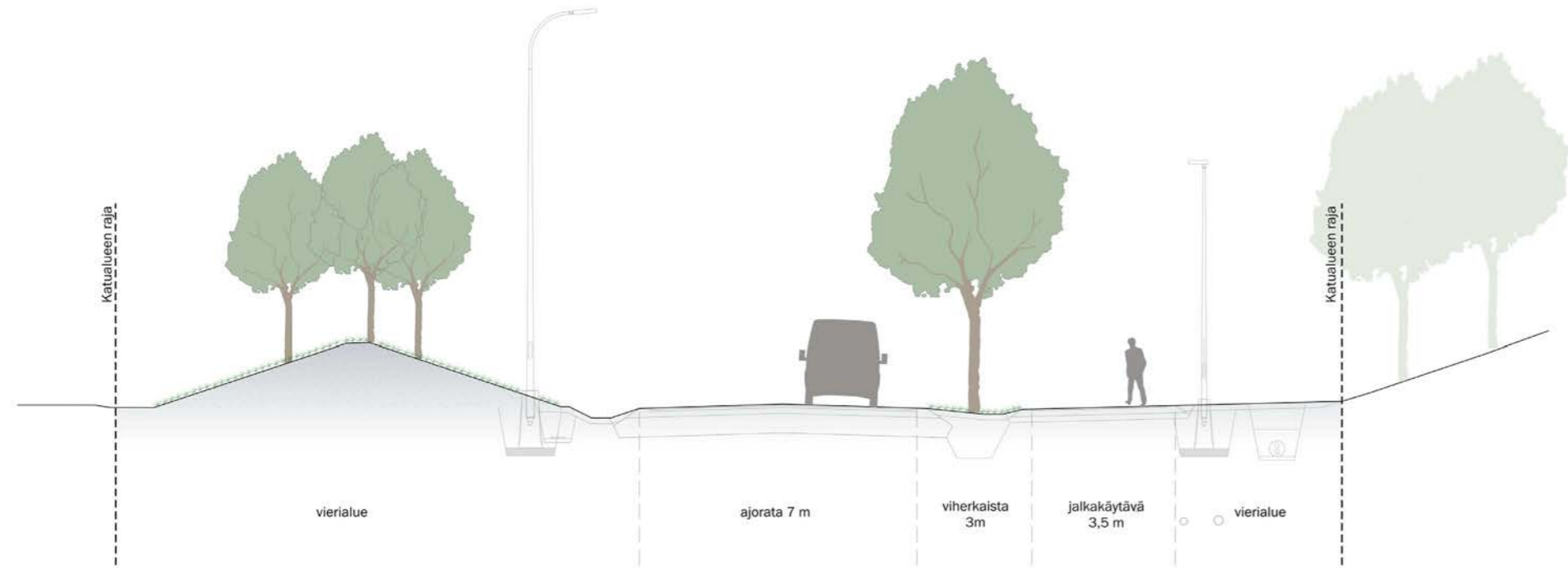
LAPPEENKATU

	Ainonkatu hopeasalava	Snellmaninkatu puistolehmus	Lappeenkatu puistolehmus	Karjakatu koivu	Katajakatu vaahtera
Puulaji					
Kasvualustan leveys (m)	1	1	2	3	1
Kasvualustan syvyys (m)	1	1	1	1	1
Latvuksen koko (m)	10	6	4	-	4
Puukujanteen ikä (v)	>80	>80	10	-	35

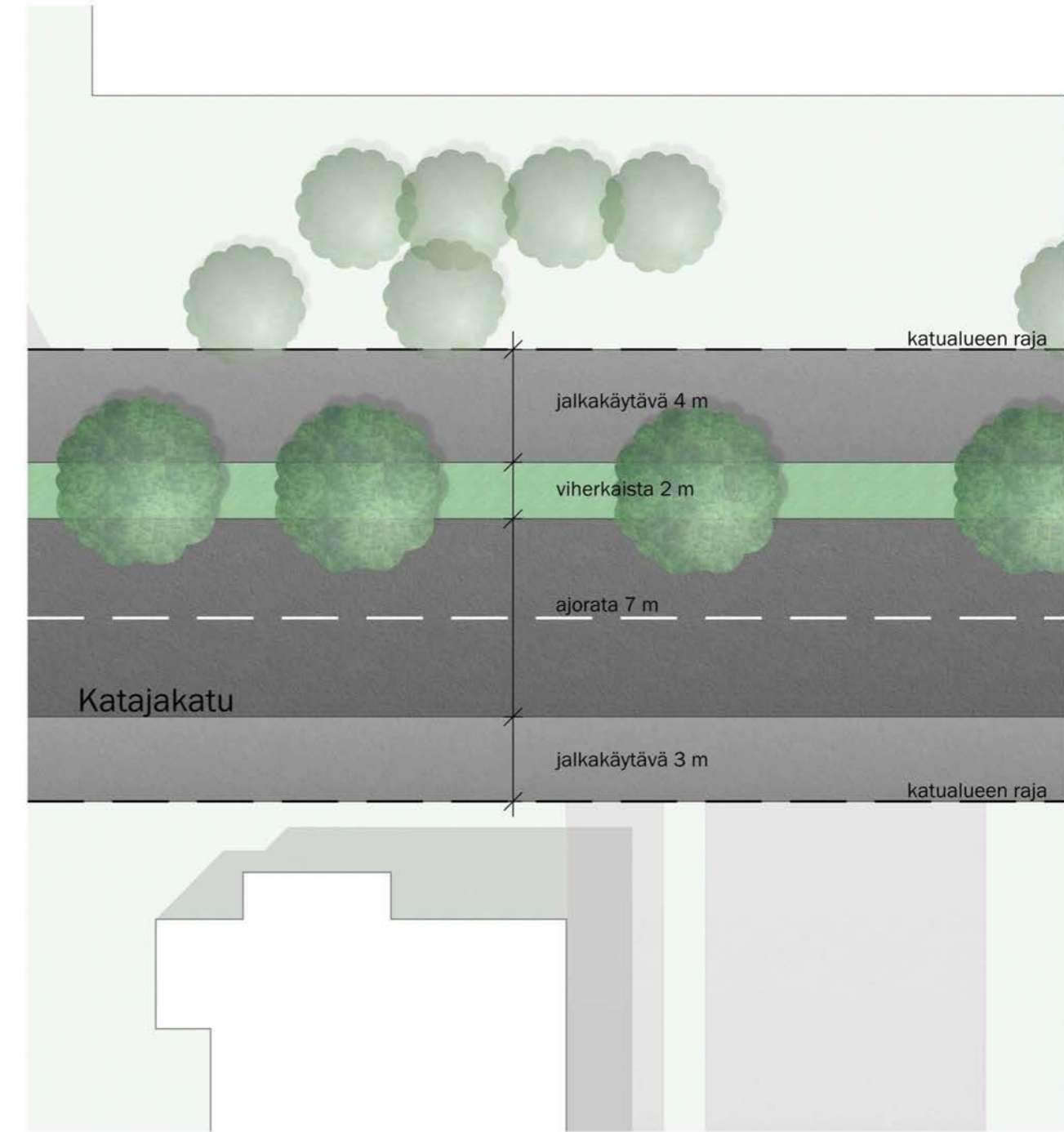
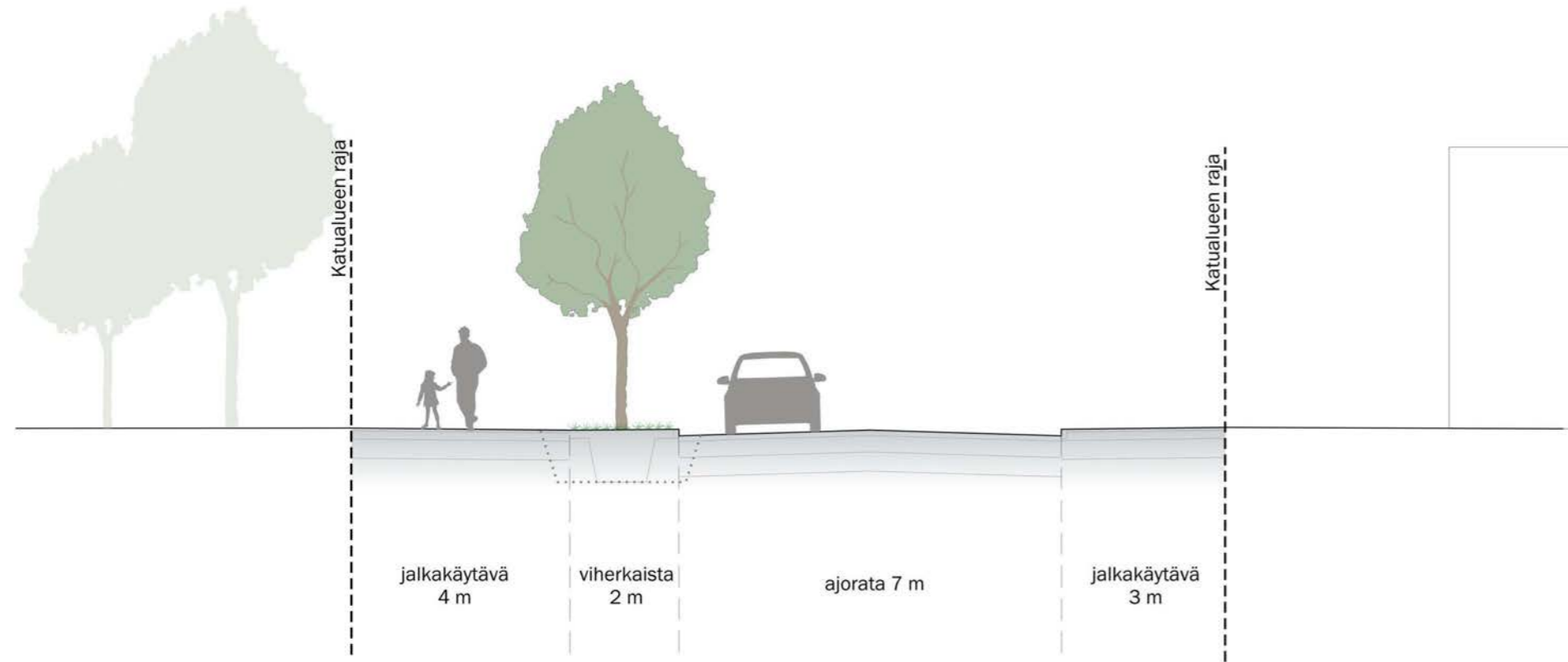
(taulukon luvut ovat arvioita)

KARJAKATU

	Ainonkatu	Snellmaninkatu	Lappeenkatu	Karjakatu	Katajakatu	
Puulaji	hopeasalava	puistolehmus	puistolehmus	koivu	vaahtera	
Kasvualustan leveys (m)	1	1	2	3	1	
Kasvualustan syvyys (m)	1	1	1	1	1	
Latvuksen koko (m)	10	6	4	-	4	
Puukujanteen ikä (v)	>80	>80	10	-	35	(taulukon luvut ovat arvioita)

KATAJAKATU

	Ainonkatu	Snellmaninkatu	Lappeenkatu	Karjakatu	Katajakatu
Puulaji	hopeasalava	puistolehmus	puistolehmus	koivu	vaahtera
Kasvualustan leveys (m)	1	1	2	3	1
Kasvualustan syvyys (m)	1	1	1	1	1
Latvuksen koko (m)	10	6	4	-	4
Puukujanteen ikä (v)	>80	>80	10	-	35

(taulukon luvut ovat arvioita)

KUVALUETTELO

Kuva 1. Ekosysteemipalvelut jaotellaan kansainvälisen CICES -luokittelujärjestelmän mukaan tuotantopalveluiksi, säätely- ja ylläpitopalveluiksi ja kulttuuripalveluiksi.	2
Kuva 2. Paikkatietopohjaisen katupuutarkastelun kohteet ja leikkauskohdat (keltaisella)	3
Kuva 3. Ainonkadun länsiosa ja Rantapuisto	7
Kuva 4. Ainonkatu Halkosaaresta etelään	9
Kuva 5. Ainonkatu Myllysaaren reuna	11
Kuva 6. Ainonkatu itäosa	13
Kuva 7. Snellmaninkatu ja Lappeenkatu	15
Kuva 8. Katajakatu länsiosa	17
Kuva 9. Katajakatu itäosa	19
Kuva 10. Leikkauskohtien puustotarkastelu	21

Kuvaajat: LR / Laura Ratilainen, Lappeenrannan kaupunki

Kuva: LR